

Het centrum van Deinze met haar verborgen plekjes en weetjes.

Deinze is het centrum aan de Leie, zoals het stadslogo heel duidelijk weergeeft.

De Leie behoudt vanuit het centrum tot in Gent haar oorspronkelijke bochtige parcours.

Wat onmiddellijk opvalt wanneer je het hart van Deinze bereikt, is de **Tolpoortbrug**, een ophaalbrug.

Die was en is nog altijd strategisch belangrijk. Wie hier voorbij kwam, moest tol betalen. Om die reden liet de Graaf van Vlaanderen er een kleine vesting bouwen, die echter al in de Middeleeuwen werd verwoest. Vanaf de 16e eeuw kregen de Deinzenaren de ophaalbrug in eigen handen.

Vandaag is Waterwegen en Zeekanaal NV beheerder van deze brug. Tijdens de pleziervaartperiode is de bediening van de brug een voltijdse job.

In dezelfde Leiemeander staat de **Onze-Lieve-Vrouwekerk**. Op die plaats bevond zich voordien een romaans kerkje. In de dwarsbeuk zie je hiervan overblijfselen. Het kerkje werd later vervangen door een kerkgebouw in Scheldegotiek, dat opgetrokken werd tussen de 13^e en 15^e eeuw. Ook deze gotische kerk kende verwoestingen. Het huidige uitzicht dateert van het begin van de 20e eeuw, door de historische restauratie van architect Van Assche. Kort daarna, in oktober 1918, beschadigde artillerievuur de kerktoren. Sinds 1936 is de kerk een beschermd monument. Met een historisch waardevol **Van Peteghemorgel** uit 1740-1742 en een **grotetertsbeiaard** met 48 klokken uit 1988 speelt deze kerk een belangrijke rol op muzikaal vlak.

Deinze heeft haar eigen stadsbeiaardier en nodigt ieder jaar internationale muzikanten uit die dit uitzonderlijke instrument bespelen.

In 2011 onderging het kerkplein een grondige vernieuwing en heet het sindsdien **Sint-Poppoplein**.

Poppo werd in 978 geboren in Deinze als zoon van het adellijke echtpaar Titzekin en Adelwive. Hun zoon Poppo werd later abt van de keizerlijke dubbelabdij van Stavelot-Malmédy. In 1624 werd Poppo heilig verklaard. Sinds 1949 bevindt zich in de O.-L.-Vrouwekerk een reliek dat een deel van het gebeente van de heilige bevat. Gelovigen vroegen de heilige Poppo hulp

en steun tegen reuma, zenuwziekten en aanriepen hem voor een zachte dood.

Het plein is nu een mooie, aange-name verblijf/rustplaats waar jong en oud, samenkomen. 'Vanthilt on tour', 'Winterpret aan de Leie', 'Leie brandt', 'Deinze zingt' passereren er de revue. De kade trekt in de zomer zonnekloppers en is aantrekkelijk voor de pleziervaart. Europa gaf hiervoor aan de stad Deinze een subsidie van 175.000 € als partner in

het project 'Leiestreek, van bron tot monding'. De projectpartners kwamen uit Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk. Met de stads-kernvernieuwing 'Deinze 2020' wil het stadsbestuur de stad een nog aangenamere plaats maken om te wonen, te werken, te winkelen, ...

Ook buiten Deinze gaan die inspanningen niet onopgemerkt voorbij. Uit handen van de Vlaamse regering

ontving de stad Deinze de 'Beleidsprijs Publieke Ruimte 2007-2012' en de nominatie voor gerealiseerde projecten 'Publieke Ruimte 2012'.

Achter de kerk bevindt zich het oorlogsmonument '**De Puinruimer**'

Deinze had zwaar te lijden onder de twee wereldoorlogen. *Artilleriebombardementen tijdens het laatste groot offensief van de geallieerden zaaiden in oktober 1918 vernieling op de Markt en in het gebied rond het station. Dit standbeeld van Deinzenaar Antoon Van Parys herdenkt die gebeurtenissen. De inhuldiging van het beeld, dat ook de wederopbouw symboliseert, gebeurde in 1922 in aanwezigheid van prins Leopold, de latere koning.*

*Op het Emiel Clausplein naast de kerk zie je het **Albert Saveryspand**. De voormalige 'teekenschool, weeghuis en bergplaats voor brandspuiten' is een ontwerp in neogotische stijl uit 1872 van architect August Van Assche. De somberheid van de donkere baksteen wordt onderbroken door het verticale deel van de Brugse traveeën.*

Zowel de kerk, de kade, het Sint-Poppoplein, de Tolpoortbrug als het Albert Saveryspand worden 's avonds geaccentueerd door de sfeervolle en energiearme openbare verlichting.

In het begin van de 19e eeuw was Deinze een kleine omwalde stad met de Kaandelbeek als stadsgracht. De Markt was toen één van de weinige gekasseide straten en dus de belangrijkste verbindingsweg van Deinze. In 2012 werd de Markt heraangelegd. De heraanleg, naar een ontwerp van de architecten Robbrecht & Daem en Van Hee, vestigt dankzij een aantal voorpleinen de aandacht op enkele waardevolle gebouwen.

Die vier voorpleinen hebben telkens de vorm van grote kleurvlakken, die elk symbool staan voor een ander seizoen. Ontwerper Benoît Van Innis haalde zijn inspiratie bij de Leie-schilders. Bij elk plein horen er ook poëziemedaillons in aluminium-brons, voorzien van haiku's geschreven door de eerste stadsdichter Martin Carrette.

Een eerste kleurvlak ligt voor de ingang van de kerk. De O.-L.-Vrouwekerk kreeg een wit voorplein dat het ceremoniële karakter van het gebouw accentueert. Het kleurvlak vormt ook de toegang tot de Markt vanuit de Tolpoortstraat. Het schilderij 'Winter aan de Leie' van Albert Saverys gaf hiervoor de nodige inspiratie. Eén van de weinige overgebleven historische woningen op de Markt is het nummer 20. Het is een neoclassicistisch huis uit de tweede helft van de 19e eeuw.

*Eerst was het pand een herberg die **SOTKIN** heette. Later werd het pand een gebouw van de stad die het gebruikte als pastorie. Vanaf 1873 kwam de woning met achteraan de zijdeveverij Pieters Fabrique de Soeries in handen van de familie Lagrange.*

Loop je verder de Markt op, dan tref je **café Palace**.

Naast het café bevindt zich de toegang tot de theaterzaal. De geschiedenis van die schouwburg gaat terug tot de middeleeuwse rederijkerskamer, waar ze toen zowel aan literatuur als aan theater deden.

In de 16e eeuw kwam de rederijkerskamer in de ban van de protestantse hervorming. Maar zelfs nadat de Spaanse legers de Vlaamse protestanten hadden uitgeschakeld, bleef er bij die Verenigde Tael- en Kunstminnaars wat van die antikatholieke geuzenmentaliteit hangen.

Het gebouw staat momenteel onder beheer van de stad Deinze en wordt gebruikt in afwachting van het nieuwe cultuurcentrum dat in 2017 wordt gebouwd.

Een weinig verder aan de overzijde zie je het **stadhuis**. *In 1792 brandde de stadshal af, maar tot een heropbouw kwam het niet onmiddellijk. Het stadsbestuur vergaderde in een café, waarvoor de herbergier een vergoeding kreeg. De neoclassicistische gevel van het stadhuis, gebouwd in 1840, met zijn halfzuilen bekroond met Korinthische kapitelen, is toonaangevend in het middenstuk van de Markt.*

Geen wonder dat het in 2009 het statuut van beschermd monument kreeg.

De wat hoger gebouwde woning rechts naast het stadhuis is van de familie Vandercruyssen, vroegere tabaksfabrikanten. Om het katholieke stadsbestuur te jennen, liet de liberaalgezinde René Vandercruyssen een woning bouwen die wat hoger was dan het stadhuis. Het toont aan hoe fel de strijd vroeger was tussen katholieken en liberalen.

Voor het stadhuis is bij de herinrichting gezorgd voor fonteintjes en het zomerkleurvlak met zijn blauwe, gele en zwarte kleuren. De afwezigheid van elk obstakel geeft dit plein een maximale flexibiliteit zodat er op deze centrale plek allerhande activiteiten kunnen plaatsvinden. Het kleurvlak refereert naar het kunstwerk 'De Leie te Latem' van de Leieschilder Valerius de Saedeleer.

Wandel verder tot de **bakstenen luifel**. Deze luifel verwijst naar de vroegere **stadshal**, vernield door de brand van 1792. Van die stadshal blijven de funderingen bewaard onder het grondoppervlak. Een hedendaagse interpretatie van de stadshal op die positie schept dialoog tussen oud en nieuw.

In de 13e eeuw verwierf de stad een aantal vrijheden, zoals de marktrechten in 1240. De lokale markten waren in de middeleeuwen ingedeeld in sectoren, zoals de sector lijnwaad, de sector graan en andere sectoren zoals voor groenten, fruit, varkens, gevogelte en vee. Alleen de kippenmarkt bestaat vandaag nog altijd.

De stads-kernvernieuwing heeft van de Markt een meer functionele ruimte gemaakt. De Markt is nu een plaats geworden met veel mogelijkheden, zoals een woensdagvoormiddagmarkt, optochten, evenementen, optredens, kermissen. De luifel fungeert binnen dat geheel als een moderne kiosk waaronder een tribune kan gezet worden of een orkest kan plaatsnemen. Als je naar boven kijkt zie je een kunstwerk, geïnspireerd op het schilderij 'Zonnige boom' van Emile Claus.

Stap verder tot aan de waterfontein op het einde van de Markt.

Op het Kongoplein aan de overkant van de waterfontein zie je een neergehurkte vrouw in brons. Het monument is een werk van Geo Vindevogel en herdenkt de burgerslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, in het bijzonder de burgers die hier op 25 mei 1940 sneuvelden.

Van 25 tot 28 mei 1940 vond in Deinze de Leieslag plaats. Het Belgisch leger wilde in een wanhoopspoging de Duitse troepen tegenhouden aan de Leie en het Schipdonkkanaal. Op 25 mei haalden de Duitse troepen alle mannelijke inwoners uit de kelders van de woningen op de Markt. Ze dreven hen naar het Schipdonkkanaal om zo het verzet van het Belgisch leger te breken. Er vielen 38 slachtoffers.

De **waterfontein** werd in 2002 aangelegd. De 11 spuitende elementen stellen Deinze en haar 10 deelgemeenten voor.

Wandel verder naar het Ricardplein.

Het Ricardplein, met sociale woningen van rond 1960, verwijst naar Jean Ricard, een ondernemer uit Lyon.

In 1848 richtte Ricard met een subsidie van de Belgische regering een atelier op om textielwaren met zijde te produ-

ceren. De regering wou na de armoede en hongersnood van Vlaanderen halverwege de 19e eeuw her en der de economische ontwikkeling stimuleren. De onderneming van Jean Ricard mislukte, maar lag wel aan de basis van de zijde-industrie in Deinze.

Voor het plein zie je de **gedenkzuil** voor Jules Van Dorpe die ons herinnert aan de vroegere Belgische kolonie Congo, waar veel Belgen naar toe trokken om daar te werken voor de administratie, de missies en de koloniale maatschappijen.

Eén van hen was Jules Van Dorpe, geboren in Deinze op 12 november 1856. Hij was enige tijd een topman in het Congo van Leopold II en genoot daardoor veel aanzien in Deinze.

Steek de straat over en stap de Kattestraat in.

In de 19e eeuw werd de Kattestraat volgebouwd met links vanaf 1837 de gebouwen van de kloosterorde Heilige Vincentius a Paulo en rechts een beluikje en een rij arbeiders huisjes, waarvan er op het einde van de straat enkele zijn overgebleven. Hier bevindt zich nog een gemeenschappelijke pomp (net voorbij nr. 51).

Loop rechts de Meulenstraat in.

De hoek **Kattestraat** en **Meulenstraat** is een merkwaardige site in het centrum van Deinze omdat deze plaats de jongste 200 jaar nauwelijks veranderde.

Je komt terug op de Markt, ga links naar het kleurvlak 'Lente'.

In tegenstelling tot de andere pleinen, waar een absolute openheid zonder enig obstakel is, kreeg dit deel een intiemer karakter met bomen en zitbanken. Het roept het beeld op van 'Weide in de lente', een kunstwerk van Albijn Van den Abeele.

Het opvallende huis achter het plein heet '**Huis Van Thuyne**' naar de naam van de laatste eigenaar, een industrieel in bouwmaterialen. Het is één van de schaars bewaarde 18e eeuwse herenhuizen in het centrum van Deinze. Let op de bepleisterde halve verdieping met de vierkante venstertjes onder het pseudofronton en het zadeldak van leien. Momenteel is het huis in bezit van de Stad Deinze. Het bestuur is op zoek naar een goede herbestemming, met behoud van de voorgevel, de doorgang naar het achterliggende **Kaandelpark** en de gevel.

Via de tuin van dit Huis Van Thuyne wandel je langs een bruggetje over de oude stadsgracht het Kaandelpark in. Het park is een groengebied evenwijdig met de Markt en wordt gebruikt als evenementenweide, speelbos, speeltuin, stadstuin, ... De naam 'Kaandel' verwijst naar een beek die hier opnieuw zichtbaar is maar verder grotendeels verdwijnt in een rioleringsstelsel.

Je wandelt voorbij Brieljant en Brielpunt.

Het jeugdcentrum **Brieljant** is een plek waar jongeren elkaar ontmoeten buiten de school of het werk. Er zijn allerlei activiteiten zoals thema-instuiven, filmavonden, repetities van muziekgroepen, optredens, danslessen, taallessen, ...

Eind 2009 opende **Brielpunt** zijn deuren. Het gebouw huisvest alle stedelijke diensten rond kinderopvang. Het biedt ook onderdak aan de stedelijke vakantiewerking, de buitenschoolse kinderopvang en De Jojo, de Deinse jeugdvereniging voor personen met een beperking.

Je loopt voorbij de parking.

Een totaal nieuwe moderne infrastructuur wordt opgetrokken langs de Leieboorden. Dienstencentrum **Leiespiegel** wordt de nieuwe thuishaven van de stads- en OCMW-diensten, het toeristische onthaal en een cafetaria. Het wil uitnodigend zijn voor de inwoners en aangenaam voor wie er moet werken. De verhuis is voorzien in 2016. De ontwerper is de Londense architectengroep Tony Fretton Architects. Zij werkten ook al projecten uit in Nederland, Polen en Denemarken. De architect is aangeduid via een procedure Open Oproep van de Vlaamse Bouwmeester.

Rechts van het gebouw in een groene tuin langs de Leieboorden heb je het **Museum van Deinze en de Leiestreek**. Het was het eerste gebouw met een specifieke museumfunctie dat sinds de Tweede Wereldoorlog in België werd opgetrokken. Op 28 november 1981 werd het museum plechtig geopend. Het laat je kennismaken met werk van zowat alle kunstenaars die langs de Leieoevers inspiratie vonden zoals Emile Claus, George Minne, Albijn Van den Abeele, Albert Servaes, Constant Permeke, Frits van den Berghe, Gustave van de Woestyne, Léon en Gustaaf De Smet, Hubert Malfait, Roger Raveel en Raoul De Keyser. Hier vind je het meest volledige overzicht van de beroemde Leiekunst van circa 1875 tot vandaag. Naast deze belangrijke kunsthistorische collectie, word je ook teruggevoerd naar de volkscultuur van de Leiestreek. Allerhande voorwerpen illustreren het volkskundige, archeologische en industriële verleden van Deinze en omliggende regio. In het Museum van Deinze en de Leiestreek worden ook regelmatig verrassende en afwisselende tijdelijke tentoonstellingen opgezet.

Naast het museum komt het nieuwe cultuurcentrum 'Leie-theater', voorzien in 2017.

In 2011 werd opnieuw een oproep gelanceerd via de Vlaamse Bouwmeester. In totaal deden 127 teams, waarvan 48 buitenlandse, mee aan de Open Oproep. De jury onder leiding van de Vlaamse Bouwmeester koos unaniem voor het ontwerp van het architectenbureau V+& Trans. De architecten Bram Aerts en Jorn Bihain zijn twee jonge docenten van Sint-Lucas Gent en Luik.